

ISHDAN BO'SHATISH TO'G'RISIDAGI ARIZANI QAYTARIB OLISH HUQUQI VA UNI AMALGA OSHIRISH MUAMMOLARI THE RIGHT TO WITHDRAW A RESIGNATION LETTER AND THE CHALLENGES OF EXERCISING THIS RIGHT

Jumaboyev Jahongir O'rozboy o'g'li

Jahon iqtisodiyoti va diplomatiya universiteti magistri

e-mail: jakhongirjumaboev01@gmail.com

Annotatsiya. Tezisdagi xodimning mehnat shartnomasini bekor qilish to'g'risidagi arizani qaytarib olish huquqi Mehnat kodeksining 161-moddasi va Oliy sud Plenumining 2023-yil 20-noyabrdagi 26-son qarori asosida tahlil qilingan. Rossiya Federatsiyasi Mehnat kodeksining 80-moddasi bilan qiyosiy tahlil o'tkazilib, milliy yondashuvning xodim uchun qulayroq ekanligi ko'rsatilgan. Amaliyotda uchraydigan muammolar – ogohlantirish muddatini qisqartirish, qaytarib olish arizasini qabul qilmaslik, uning shakli belgilanmaganligi va xodimlarning o'z huquqidan bexabarligi yoritilgan. Ushbu huquqni amalga kafolatlash maqsadida qonunchilikni takomillashtirish bo'yicha takliflar hamda xodimlar uchun amaliy tavsiyalar ishlab chiqilgan.

Kalit so'zlar: mehnat shartnomasini bekor qilish, xodim tashabbusi, ishdan bo'shatish to'g'risidagi ariza, arizani qaytarib olish, ogohlantirish muddati, xodim irodasi, Oliy sud Plenumi, mehnat huquqlari kafolatlari.

Аннотация. В тезисе анализируется право работника отозвать заявление о расторжении трудового договора на основе статьи 161 Трудового кодекса Республики Узбекистан и постановления Пленума Верховного суда от 20 ноября 2023 года № 26. Проведён сравнительный анализ со статьёй 80 Трудового кодекса Российской Федерации и показано, что национальный подход более благоприятен для работника. Освещены проблемы правоприменительной практики: сокращение срока предупреждения, отказ в приёме заявления об отзыве, неопределённость его формы и неосведомлённость работников о своём праве. Разработаны предложения по совершенствованию законодательства и практические рекомендации для работников, направленные на реальное обеспечение данного права.

Ключевые слова: расторжение трудового договора, инициатива работника, заявление об увольнении, отзыв заявления, срок предупреждения, воля работника, Пленум Верховного суда, гарантии трудовых прав.

Abstract. The thesis analyses an employee's right to withdraw a resignation letter under Article 161 of the Labour Code of the Republic of Uzbekistan and Resolution No. 26 of the

Plenum of the Supreme Court of 20 November 2023. A comparison with Article 80 of the Labour Code of the Russian Federation shows that the national approach is more favourable to the employee. The paper highlights problems arising in practice: shortening of the notice period, refusal to accept the withdrawal, the absence of a prescribed form for withdrawal, and employees' lack of awareness of this right. Proposals for improving legislation and practical recommendations for employees are put forward to make this right effective in practice.

Keywords: *termination of employment contract, employee's initiative, resignation letter, withdrawal of resignation, notice period, employee's will, Plenum of the Supreme Court, guarantees of labour rights.*

Mehnat shartnomasini xodimning tashabbusi bilan bekor qilish xodimning mehnat erkinligini ifodalovchi muhim huquqiy institutdir. Biroq bu institut xodim irodasi erkin bo'lgandagina o'z maqsadiga xizmat qiladi. Ariza shoshilib, hissiyot ta'sirida yoki ish beruvchining bosimi ostida yozilgan bo'lsa, xodimga o'z qarorini qayta ko'rib chiqish imkoniyati berilishi zarur. Aynan shu vazifani arizani qaytarib olish huquqi bajaradi.

Mehnat kodeksining 161-moddasiga ko'ra, xodim ish beruvchini 14 kalendar kun oldin ogohlantiradi va shu muddat davomida arizasini qaytarib olishga haqli. Ogohlantirish muddati ariza berilgan kunning ertasidan boshlanadi va oxirgi kunning ish vaqti tugaguncha davom etadi. Rahbar xodimlar uchun ogohlantirish muddati uzaytirilgan: tashkilot rahbari uchun 2 oy, uning o'rinbosarlari va bosh hisobchi uchun 1 oy.

Oliy sud Plenumining 2023-yil 20-noyabrdagi 26-son qarori 20-bandi bu huquqni kengaytirib, uni bekor qilish to'g'risida buyruq chiqarilgan holatlarga ham tatbiq etgan. Shuningdek, muddat tugagach shartnoma bekor qilinmasa va xodim ishlashda davom etsa, ariza kuchini yo'qotishi belgilangan. Arizani qaytarib olish xodimning keyinchalik boshqa qonuniy asoslar bilan shartnomani bekor qilishiga to'sqinlik qilmaydi.

Qiyosiy jihatdan, Rossiya Federatsiyasi Mehnat kodeksining 80-moddasi ham arizani qaytarib olish huquqini belgilaydi, ammo muhim istisno bilan: agar xodimning o'rniga boshqa xodim yozma ravishda taklif qilingan bo'lsa va unga qonunga ko'ra ishga qabul qilishni rad etib bo'lmasa, arizani qaytarib olish mumkin emas. O'zbekiston qonunchiligida bunday istisno yo'q, bu esa xodim uchun qulayroq yondashuv hisoblanadi.

Amaliyotda esa bu huquqni amalga oshirishda bir qator muammolar uchraydi.

Birinchidan, **ogohlantirish muddatini qisqartirish**. Ish beruvchi "kelishuv" orqali xodimni ariza bergan kunning o'zida bo'shatadi. Natijada xodim arizani qaytarib olish imkoniyatidan mahrum bo'ladi. Ko'pincha muddatni qisqartirish to'g'risidagi "kelishuv" arizaning o'zida, ish beruvchi tayyorlagan matnda ko'rsatiladi va xodim uning oqibatini anglamaydi.

Ikkinchidan, **qaytarib olish arizasini qabul qilmaslik**. Ish beruvchi xodimning qaytarib olish to'g'risidagi arizasini ro'yxatdan o'tkazishdan bosh tortadi. Xodim esa ariza

topshirilganini isbotlay olmaydi. Bunday holatda xodim arizani pochta orqali yoki elektron shaklda yuborishi mumkin, ammo bu usullarning huquqiy kuchi qonunda aniq belgilanmagan.

Uchinchidan, **qaytarib olish shakli belgilanmaganligi**. Qonunda arizani qaytarib olish og'zaki yoki yozma bo'lishi aniq ko'rsatilmagan. Og'zaki qaytarib olish holatida keyinchalik nizolar yuzaga keladi, chunki ish beruvchi bu fakti inkor etishi mumkin.

To'rtinchidan, **xodimning o'z huquqidan bexabarligi**. Ko'plab xodimlar arizani qaytarib olish mumkinligini bilmaydi. Ish beruvchi esa bu haqda xabardor qilishga majbur emas.

Ogohlantirish muddati tugashi bilan ish beruvchining majburiyati ham muhim ahamiyatga ega. Ish beruvchi muddatning oxirgi kunida bekor qilish to'g'risida buyruq chiqarishi va xodim bilan to'liq hisob-kitob qilishi lozim. Agar buyruq chiqarilmasa va xodim ishlashda davom etsa, ariza kuchini yo'qotadi. Amaliyotda ayrim ish beruvchilar arizani "zaxirada" saqlab, keyinroq ishlatishga harakat qiladi. Plenumning 20-bandi bunday amaliyotni aniq taqiqlaydi.

Xodimlar uchun amaliy tavsiya sifatida shuni ta'kidlash lozimki, arizani qaytarib olish faqat yozma shaklda, ikki nusxada amalga oshirilishi va ikkinchi nusxaga ish beruvchining qabul qilganlik belgisi (kiruvchi raqam, sana, imzo) qo'yilishi kerak. Ish beruvchi qabul qilishdan bosh tortsa, ariza buyurtma xat orqali yoki ish beruvchining rasmiy elektron pochta-siga yuborilishi maqsadga muvofiq. Bu harakatlar keyinchalik sud-da xodimning irodasini tasdiqlovchi muhim dalil bo'ladi.

Ushbu muammolarni hal etish uchun quyidagilar taklif etiladi:

- 1) ogohlantirish muddatini qisqartirish to'g'risidagi kelishuv faqat xodimning arizadan alohida, mustaqil yozma arizasi bilan rasmiylashtirilishini belgilash;
- 2) arizani qaytarib olishni elektron mehnat tizimi orqali ham amalga oshirish imkoniyatini yaratish, bunda yuborilgan sana va vaqt avtomatik qayd etiladi;
- 3) qaytarib olish to'g'risidagi arizani qabul qilishdan bosh tortishni xodim huquqlarini buzish deb belgilash;
- 4) ish beruvchiga ariza qabul qilinganda xodimni uni qaytarib olish huquqi va muddati to'g'risida yozma xabardor qilish majburiyatini yuklash.

Xulosa qilib aytganda, arizani qaytarib olish huquqi xodim irodasini himoya qilishning muhim vositasi bo'lsa-da, uni amalga oshirishning aniq tartibi va kafolatlari yetarli emas. Taklif etilayotgan choralar bu huquqni deklarativ normadan amalda ishlaydigan kafolatga aylantirishga xizmat qiladi.

Adabiyotlar:

1. O'zbekiston Respublikasining Mehnat kodeksi. 2022-yil 28-oktabr, O'RQ-798. URL: <https://lex.uz/docs/-6257288>
2. O'zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 2023-yil 20-noyabrdagi 26-son qarori. URL: <https://lex.uz/docs/-6684613>

3. Xodim tashabbusiga ko'ra mehnat shartnomasini bekor qilish (sharh). URL: <https://lex.uz/en/explanation/343>
4. Трудовой кодекс Российской Федерации от 30.12.2001 № 197-ФЗ, ст. 80.
5. Murodullayev D.N. MDH davlatlari mehnat qonunchiligining qiyosiy-huquqiy tahlili // Oriental Renaissance. 2025. Vol. 5, Issue 2. B. 14–21.